

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Φωνολογική Ανάπτυξη και Διαταραχές

Ενότητα 5: Φωνολογική ενημερότητα

Ζακοπούλου Βικτωρία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τμήμα Λογοθεραπείας Φωνολογική Ανάπτυξη και Διαταραχές Ενότητα 5: Φωνολογική ενημερότητα

Ζακοπούλου Βικτωρία
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκοποί ενότητας

Η παρούσα ενότητα ασχολείται με τη φωνολογική ενημερότητα και τα χαρακτηριστικά της.

Αρχικά, αναφέρονται οι γνωστικές διεργασίες κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας.

Ακόμα, παρουσιάζονται οι γνωστικοί μηχανισμοί ως βασικοί παράγοντες ολοκλήρωσης της φωνολογικής ενημερότητας.

Επίσης, αναφέρονται οι κύριες λειτουργίες (*η συνδυαστική και η διακριτική λειτουργία*) που ολοκληρώνονται κατά τη φωνολογική συνειδητοποίηση.

Επιπλέον, παρουσιάζονται οι μορφές ελέγχου / κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας.

Επιπρόσθετα, δίνονται οι προϋποθέσεις ολοκληρωμένης φωνολογικής ενημερότητας.

Έμφαση δίνεται στο στάδιο κατάκτησης της φωνολογικής συνειδητοποίησης / ενημερότητας από το παιδί.

Τέλος, παρουσιάζονται τα κριτήρια (ικανότητες) φωνολογικής ανάπτυξης, τα οποία είναι απαραίτητα για την ολοκληρωμένη φωνολογική ενημερότητα.

Περιεχόμενα ενότητας

- Φωνολογική Ενημερότητα
- Γνωστικές διεργασίες κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας
- Οι γνωστικοί μηχανισμοί
- Κύριες λειτουργίες κατά τη φωνολογική συνειδητοποίηση
- Μορφές ελέγχου / κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας
- Προϋποθέσεις ολοκληρωμένης φωνολογικής ενημερότητας
- Ολοκληρωμένη Φωνολογική ενημερότητα
- Κριτήρια (ικανότητες) φωνολογικής ανάπτυξης

Φωνολογική Ενημερότητα

Φωνολογική Ενημερότητα (1 από 2)

Ολοκληρώνεται στην ηλικία των 6-7 ετών.

Χαρακτηριστικά:

1. Η κατανόηση της διακριτότητας των ήχων και συμβόλων τους.
2. Ανάλυση και σύνθεση των λέξεων στα δομικά τους συστατικά τα οποία είναι οι συλλαβές και τα φωνήματα.

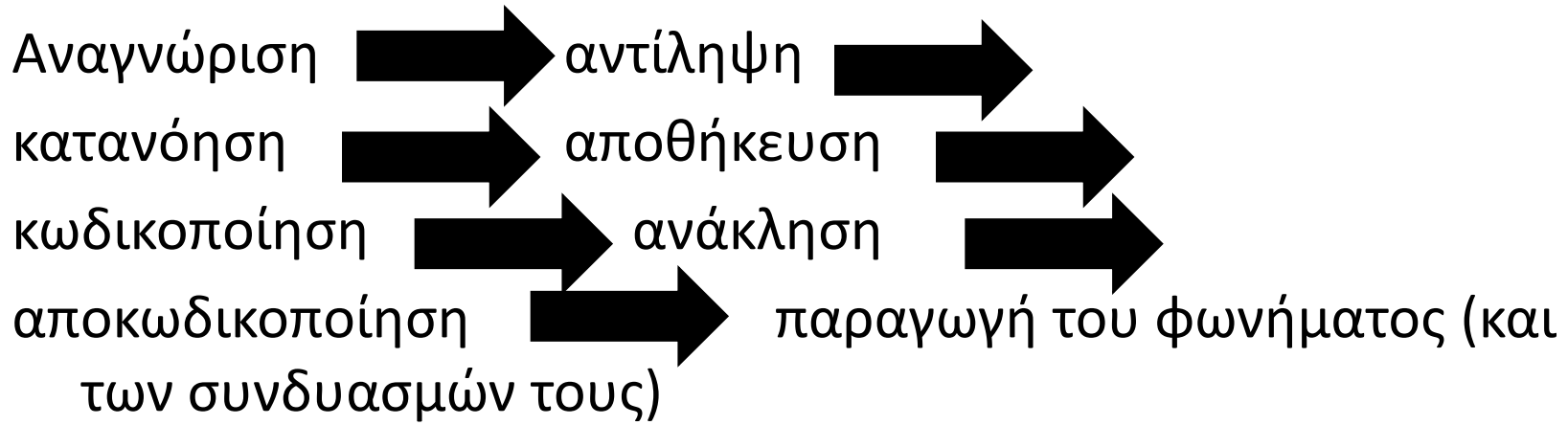
Φωνολογική Ενημερότητα (2 από 2)

3. Σύνδεση ενός φωνημικού στοιχείου με ένα αντίστοιχο γραπτό σύμβολο του αλφαβήτου.

Γνωστικές διεργασίες κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας

Γνωστικές διεργασίες κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας

Οι γνωστικοί μηχανισμοί

Οι γνωστικοί μηχανισμοί

- Ακουστική & οπτική αντίληψη
- Ακουστική & οπτική διάκριση
- Προσοχή / Σκέψη
- Μνήμη

Κύριες λειτουργίες κατά τη φωνολογική συνειδητοποίηση

Κύριες λειτουργίες κατά τη φωνολογική συνειδητοποίηση

Η συνδυαστική και η διακριτική λειτουργία:

- Κατά τη *συνδυαστική λειτουργία*, το παιδί καλείται να αναγνωρίζει και να κατανοεί τα φωνήματα ως μέλη λεκτικών ομάδων, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σημασία, γραμματική και συντακτική δομή αλλά και μορφολογική αναπαράσταση/συμβολοποίηση.
- Κατά τη *διακριτική λειτουργία*, το παιδί καλείται να αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα των φωνημάτων, να διακρίνει δηλ., τα φωνήματα ως μονάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και ταυτόχρονα διαφοροποιητικά από των άλλων φωνημάτων.

Κατ' αυτόν τον τρόπο:

Όταν χρειάζεται να διαμορφώνει κάθε φορά το γλωσσικό κώδικα επικοινωνίας, θα έχει τη δυνατότητα να συνθέτει ολόκληρα λεκτικά σύνολα με συγκεκριμένο νόημα και γραμματική δομή, τα οποία, όμως, θα γνωρίζει ότι κάθε φορά τροποποιούνται καθώς τα επιμέρους συστατικά τους στοιχεία είναι διαφορετικά.

Μορφές ελέγχου / κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας

Μορφές ελέγχου / κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας (1 από 2)

1. Χρησιμοποιούμε το ρυθμό και την ομοιοκαταληξία, σύμφωνα με τους ήδη δομημένους ρυθμούς του παιδιού.
2. Απομόνωση αρχικών, τελικών και μεσαίων φθόγγων σε ένα λεκτικό σύνολο (μόρφημα).
3. Ανάλυση των λέξεων στα φωνήματα που τις συνθέτουν.

Μορφές ελέγχου / κατάκτησης της φωνολογικής ενημερότητας (2 από 2)

4. Προφορική απόδοση των λεκτικών συνόλων χωρίς βασικούς ήχους είτε *απόδοση λέξεων με διαφοροποιημένα φωνήματα.*
5. *Αναγνώριση ψευδολέξεων.*
6. Επινοημένη γραφή: η ικανότητα του παιδιού να επιλέγει συγκεκριμένα φωνήματα έτσι ώστε να κατασκευάζει ορισμένες υπαρκτές λέξεις που έχουν νόημα.

Προϋποθέσεις ολοκληρωμένης φωνολογικής ενημερότητας

Προϋποθέσεις ολοκληρωμένης φωνολογικής ενημερότητας:

1. Ορθή εισδοχή ακουστικών γλωσσικών ερεθισμάτων.
2. Η κατανόηση, διάκριση και αντίληψη των γλωσσικών ερεθισμάτων να αφορούν σε χρησιμοποιούμενους ήχους.
3. Η παραγωγή, επεξεργασία και έκφραση των γλωσσικών ερεθισμάτων να διέπονται από κανόνες και νομοτελειακό χαρακτήρα.

≠

Φωνολογικές διαταραχές

Ολοκληρωμένη Φωνολογική ενημερότητα

Ολοκληρωμένη Φωνολογική ενημερότητα

Σ' αυτό, ακριβώς, το στάδιο μπορούμε να μιλήσουμε για κατάκτηση της φωνολογικής συνειδητοποίησης / ενημερότητας από το παιδί και να το θεωρήσουμε έτοιμο να κατακτήσει τους μηχανισμούς της ανάγνωσης και της γραφής χωρίς δυσκολίες.

Κριτήρια (ικανότητες) φωνολογικής ανάπτυξης

Κριτήρια (ικανότητες) φωνολογικής ανάπτυξης:

- **Παρεμβατική ικανότητα:** η ικανότητα του παιδιού να σχηματίζει με πραγματικές συλλαβές (συνδυασμούς φωνών) φωνολογικά λεκτικά σύνολα.
- **Περιγραφική ικανότητα:** η ικανότητα γενίκευσης αυτών των συλλαβών σε τυχαίο (που δεν εμπίπτει σε γραμματικούς κανόνες) ολοκληρωμένο λόγο.
- **Επεξηγηματική ικανότητα:** η ικανότητα να εγκαταλείψουμε τους τεχνητούς και ελλιπείς συνδυασμούς (συλλαβές) φωνών και να αντικαθιστά τους συνδυασμούς με γραμματικές συλλαβές.

Βιβλιογραφία

- Gillon, G. T. (2004). *Phonological Awareness: From Research to Practice*. New York, Guilford Press.
- Catts, H.W., Gillispie, M., Leonard, L. B., Kail, R. V., Miller, C. A. (2002). The role of speed of processing, rapid naming, and phonological awareness in reading achievement. *Journal of Learning Disabilities*, 35, 509-524.
- Kroese, J.M., Hynd, G.W., Knight, D.F., Hiemenz, J.R., Hall, J. (2000). Clinical appraisal of spelling ability and its relationship to phonemic awareness (blending, segmenting, elision, and reversal), phonological memory, and reading in reading disabled, ADHD, and normal children. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*, 13, 105-131.
- Chard, D. J. & Dickson, S. V. (1999). Phonological awareness: Instructional and assessment guidelines. *Intervention in School and Clinic*, 34(5), 261-270.
- Ehri, L. C., Nunes, S. R., Willows, D. M., Schuster, B. V., Yaghoub-Zadeh, Z., & Shanahan, T. (2001). Phonemic awareness instruction helps children to read: Evidence from the national reading panel's meta-analysis. *Reading Research Quarterly*, 36(3), 250-287.

Σημείωμα Αναφοράς

Ζακοπούλου, Β. (2015). Φωνολογική Ανάπτυξη και Διαταραχές. Διαθέσιμο από:

<http://eclass.teiep.gr/courses/LOGO144>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ζαμπάκη Θεοδώρα
Ιωάννινα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη Δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Τέλος ενότητας